

Kako pjevati popijevku

Anđeo Gospodnji

Miroslav Vuk, Zagreb

U međimurskim župnim crkvama i kapelama od početka ovog stoljeća pak do naših dana sav puk pjeva poslije nedjeljne poldanje mise svoju omiljelu popijevku »Anđeo Gospodnji«. Nažalost u svakoj se župi ta popijevka pjeva različito ili u napjevu, ili u tekstu, ili u oboma. Napjev popijevke nije nastao na našem tlu, nego je prema riječima i doktorskoj dizertaciji prečasnog gospodina dr. Marijana Smolika, profesora na Bogoslovnom fakultetu u Ljubljani, skladan u srednjem vijeku u Njemačkoj i odtuda se proširio u mnoge krajeve Europe, a preko Slovenije i u Hrvatsku.

U Međimurju su u crkve ovu popijevku uveli slovenski svećenici koji su početkom ovog stoljeća službovali u međimurskim župama, a širili su i mladi orguljaši učenici Bervarove orguljaške škole u Celju. Kako se popijevka pretežno prenosila usmenom predajom, stvarale su se različite inačice u napjevu i tekstu, a zbog raznih načina izgovora pojedinih riječi i u ritmu.

Pučko pjevanje ove popijevke praćeno je u međimurskim crkvama unatrag deset godina i snimano na magnetofonsku vrpcu u raznim vremenskim razmacima i do triput u istoj crkvi, a ponekad i poslije mise u nekim župnim uredima. U svim crkvama pjevao je puk sa zanosom i punim grlom. Međutim, početak pjevanog teksta glasio je različito: Je angel Gosponov Je angel Gospodnji, Je anđeo Gospodnji Anđel Gospodnji, Anđeo Gospodnji. U drugom dijelu napjeva, kod Zdravo Marijo, pjevalo se Oj, zdrava budi Marija, Zdravo budi Marijo, Zdravo Marija, Zdravo Marijo.

Je angel Gospo-dov oznani-l Ma-ri-ji

Gdje se u tekstu na početku popijevke javljao slog »Je« popijevka je počela uzmahom i ton u uzmahu, bez obzira u kojem dur-tonalitetu, javljao se različito: na terci, na kvinti i čak oktavi. U onim tekstovima u kojim se slog »Je« nije nalazio popijevka je počela na prvu dobu u taktu, kako je i ispravno, ali i ovdje je napjev počeo različito.

Zbog izgovora istih riječi, ali na različite načine (mješavina slovenskog i međimurske kajkavštine, slovenskog i štokavskog, štokavskog i kajkavskog) silom prilika javljaju se u napjevu i različiti ritmovi. Napjev kakav se u većini međimurskih župa pjeva danas, zabilježio je oko 1935. franjevac Miroslav Grđan¹ i većina seoskih orguljaša svirala je i pjevala Anđeo Gospodnji prema njegovu zapisu. Zanimljivo je da je u Čakovcu ta popijevka utihnula u toku rata, a zamijenio je mađarski Himnus. Poslije rata se rijetko pjevala i pedesetih godina je potpuno utihnula.

Spomenimo da u naše vrijeme posebno ganutljivo pjevaju tu popijevku Slovenci kad dođu kao hodočasnici pred Marijin kip u crkvi na Svetim Višarjima (Santuario di Monte Lussari) na visini 1789 m. u Julijskim Alpama u Italiji. Na isti ganutljiv način, ali različito, pjevaju je i naši Hrvati u selu Hrvatska Kemlja (Hrvatska Zemlja) kod Đura i u selima Koljnof i Prisika kod Šoprona u Mađarskoj. Gdje god se pjeva prepoznaje se po tradicionalnom napjevu koji je ipak različit, npr. kod Slovenaca i Hrvata. Različitost, a ujedno i njegova sličnost je u tome što u Sloveniji, a i u nekoliko međimurskih župa, započinju napjev u kvintnom položaju.²

Slovenci napjev tradicionalno pjevaju dvoglasno. Napjev koji je zabilježio fra Miroslav Grđan, koji i danas živi u različitim inačicama u Međimurju, počinje u oktavnom položaju i pjeva se jednoglasno.

Budući da smo Hrvati i imamo (posjedujemo) molitvenike i pjesmarice u kojima je i molitva (popijevka) »Anđeo Gospodnji« tiskana na hrvatskom književnom jeziku, nužno je da na tom našem književnom jeziku molimo i pjevamo. A kako je popijevka »Anđeo Gospodnji« danas vlasništvo skoro svih kršćanskih evropskih naroda i svaki narod je usuglasio svoj književni jezik s napjevom, tako valja postupiti i kod nas, posebice u Međimurju. Naime, u biti te popijevke, unatoč nekim mišljenjima, nema ničeg specifično međimurskog ni u napjevu, ni u tekstu.

Napomenimo da su usuglašavanje književnog teksta i napjeva, kao i stilizaciju tradicionalnog sadržaja u priloženoj partituri, izvršila dvojica vrhunskih hrvatskih lingvista.

BILJEŠKE:

1. O. Miroslav Grđan rođio se 20. prosinca 1915. u Čakovcu od oca Izidora i majke Elizabete r. Bistrotrović. U franjevački red stupio je 1932. Zareden za svećenika 7. kolovoza 1938. Nestao 1945. Glazbu je studirao u Francuskoj u gradu Metz. Za svojega kratkog života skladao je između mno-

gih crkvenih skladbi: Tokatu za orgulje u d-molu, zvorske skladbe »Stala Majka« i »Krist pobjeđuje«.

2. Cerkvene ljudske pesmi — Priročnik za organiste k pesmarici »Hvalite Gospoda«, str. 322, br. 343. — Je angel Gospodov —. Ljubljana, 1978.

ANĐEO GOSPODNJI

Zabilježio fra Miroslav Grđan

Okretno ♩ = 84 (46")

Harm. Miroslav Vuk

mf An - de - o Go - spo - dnji na - vjes - ti - o Ma - ri - ji i
E - vo služ - be - ni - ce Go - spo - di - no - ve i
Riječ je tijelom po - sta - la pre - bi - va - la me - đu na - ma, o
Mo - li za nas sve - ta Bo - go - ro - di - ce da
o - na je za - ce - la po Du - hu Sve - to - mu.
ne - ka mi bu - de po riječi tvo - joj.
maj - ko Ma - ri - jo, o mo - li za nas.
do - stoj - ni po - sta - ne - mo o - be - ća - nja Kri - sto - vih.
f Zdra - vo Ma - ri - jo je an - de - o - ski glas, kad
zadnja u - ra bi - je, do - di maj - ko po nas!